

**Vabariigi Valitsuse määruse
„Tikste maastikukaitseala kaitse-eeskiri“ eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

„Looduskaitseaduse“ (RT I 2004, 38, 258; 53, 373) § 10 lõike 1 ja § 11 lõike 1 kohaselt on Vabariigi Valitsusel õigus võtta määrusega ala kaitse alla ning kehtestada ala kaitsekord. Kavandatava Tikste maastikukaitseala territoorium on olnud osaliselt kaitse all alates 5. juunist 1964. a, mil Valga Rajooni TSN Täitevkomitee 5. juuni 1964. a otsusega nr 67 „Looduse kaitsest Valga rajoonis“ võttis kaitse alla Tikste oru ja Tikste järve. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid laiendatakse olemasolevat kaitstavat loodusobjekti ning kehtestatakse uus kaitse-eeskiri. Vastavalt „Looduskaitseaduse“ § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni „Looduskaitseaduse“ alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad.

Esitatava Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaministeeriumi Valgamaa keskkonnateenistuse looduskaitse peaspetsialist Tiit Ambos, eelnõu normikohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaministeeriumi spetsialist Marika Erikson (tel 626 2880). Eelnõu keeletoimetaja oli Enel Ormus (tel 626 2906) ja eelnõu õigusekspertiisi on teinud Airi Andresson (tel 626 2825).

2. Eelnõu sisu

Kaitseala eesmärk on Tikste ürgoru omapärase maastiku, liivakivipaljandite ja Pokardi oja kaitse, looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta ning I lisas nimetatud elupaigatüüpide jõgede ja ojade (3260 – sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt loodusdirektiivi lisale, tärniga on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid) ning vanade loodusmetsade (9010*) kaitse.

Kaitseala koosneb üksnes piiranguvööndist.

Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal. Lubatud on majandustegevus. Sõidukitega tohib sõita ainult teedel ja maastikusõidukiga sõita kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine kaitseala valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud töödel, liinirajatiste hooldamisel, metsa- ja põllumajandustöödel ning kaitseala valitseja nõusolekul tehtaval teadustööl. Kaitseala veealal tohib sõita mootoriga ujuvvahendiga. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud ainult järelevalve- ja päästetöödel ning kaitseala valitseja igakordsel nõusolekul teostataval teadustegevusel.

Telkimine ja lõkketegemine kaitsealal on lubatud ainult paikades, mille kaitseala valitseja on selleks ette valmistanud ja tähistanud. Telkimine ja lõkketegemine õuemaal toimub omaniku loal. Rahvaüritusi võib korraldada ettevalmistamata kohas kuni 30 osalejale, üle selle tuleb küsida valitseja nõusolekut. Lubatud on kalapüük ja jahipidamine.

Kaitseala valitseja nõusolekuta on keelatud koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoimingud, muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlvikute sihtotstarvet, väljastada metsamajandamiskava, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, anda projekteerimistingimusi, kinnitada metsateatist, ning anda ehitusluba. Veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmine, uue veekogu rajamine ning uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine on lubatud vaid valitseja nõusoleku korral.

Täiesti keelatud on puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, maavara ja maa-ainese kaevandamine, välja arvatud kaitseala valitsejaga kooskõlastatud kohtades, biotsiidi ja

taimekaitsevahendi kasutamine looduslikul rohumaal ja metsamaal, uue maaparandussüsteemi rajamine ning uuendusraie.

Otsuse, kas ala on loodus- või maastikukaitseala, teeb ekspert, toetudes ala kaitseväärtustele, kaitse-eesmärgile ja olemasoleva kaitseala tüübile. Mida lähemal on ala inimasustusele, seda tõenäolisemalt on ala ka mõjutatud inimtegevusest ning seega kvalifitseerub paremini maastikukaitsealaks. Looduskaitseala on reeglina looduslikud alad, mis on inimtegevusest vähe mõjutatud ning kus leidub palju kaitsealuseid liike.

Kaitseala kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi ja kavandatava kaitsekorra kohta koostatud eksperdiarvamust. Eksperdi hinnangut arvestades on kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal looduslike elupaikade soodsa seisundi. Leebem kaitseriim seaks ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamise ja kaitseväärtuste säilimise. Nimetatud eksperdiarvamusega on võimalik tutvuda Valgamaa keskkonnateenistuses.

Tikste maastikukaitseala pindala on 38 hektarit, sellest eramaad on 18,7 hektarit, jätkuvalt riigi omandis olevat maad 12,1 hektarit ja riigimaad 7,2 hektarit.

3. Maaomanike seisukohad

„Looduskaitseaduse“ § 9 kohase kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti kaheksale kaitsealal asuva maaüksuse omanikule ja Helme Vallavalitsusele tähtkirjaga teated kaitseala moodustamise kohta, paludes neil esitada oma arvamus, ettepanekud ja vastuväited. Kirja teel teavitati ka Valga Maavalitsust.

Hansu kinnistu (kaitsealale jääb kinnistust umbes 0,5 ha) omaniku andmed kinnistusraamatus puudusid, seetõttu avaldati teade üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht.

Maaomanikud arvamust ei avaldanud.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Tikste maastikukaitseala kaitsekorra kavandamisel on lähtutud „Looduskaitseaduses“ esitatud nõuetest ning arvestatud vastavust Euroopa Liidu õigusele, eelkõige EÜ nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta ja EÜ nõukogu direktiivile 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.04.1979).

Tikste maastikukaitsealale jääv ala on Vabariigi Valitsuse 05. augusti 2004. a korralduse nr 615-k "Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri" (RTL 2004, 111, 1758) punkti 2 alapunkti 418 kohaselt määratud Natura 2000 võrgustiku alaks.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse jõustumisele peab järgnema erinevate maamaksumäärade kinnitamine, mis tuleneb määrusega kehtestatavatest majanduspiirangutest. Sellega korrigeeritakse ühtlasi valdade eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust.

Määruse jõustumine ei too kaasa uute organisatsioonide moodustamist.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub „Riigi Teataja seaduse“ (RT I 1999, 10, 155; 2001, 24, 133, 93, 565; 2002, 44, 283; 102, 600; 2003, 4, 19; 4, 22) § 5 lõikes 5 sätestatud ajal.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Tikste maastikukaitseala kaitse-eeskirja eelnõu ja seda käsitleva eksperdiarvamuse on kiitnud heaks Helme Vallavalitsus.

Villu Reiljan
Minister

Annika Velthut
Kantsler